

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ-CULTURALĂ
ORGAN OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

APARE DUMINECA
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. EMINESCU 18

DIRECTOR:
Icon. Staur. Dr. GH. CIUHANDU

ABONAMENTE:
Pentru 1 an . . . lei 300
Pentru 6 luni . . . lei 150

Educația morală în școală și Religia

de Pr. Al. Siniteanu, Sălciva.

În trecutul nu prea îndepărtat, atât la noi cât și în altă parte, școala de toate gradele au urmărit două feluri: Acela de a împărtăși ucenicilor lor o cultură intelectuală și a desăvârși educația lor fizică. Școala n'a finit seamă decât de aceste două aspecte ale naturii elevului: cel intelectual și fizic. Latură morală în educație a fost privită ca ceva secundar, care nu comportă cine știe ce interes. Dacă s'a și luat în seamă această problemă de către cei în drept, aceștia au căutat să-i dea deslegare prin mijloace artificiale, prin rațiuni. Nu s'a finit seama de adevărul, că educația morală aparține unui domeniu pur spiritual, cu variate aspecte sufletești, unde nu se poate opera numai cu „teorii științifice“ și cu „raționamente“, ci se cer arme spirituale, pe cari le putem găsi numai în arsenalul religiei.

Eroarea de a-și fi fixat obiective singuratică și, precum am arătat, mijloacele de educație morală artificiale, s'a strecurat în școlăle noastre, cu ușurință, dela școlăle apusene, ale căror programe, metode de instrucție și educație le-am copiat cu multă conștiințiozitate. Rodele unei greșite orientări a școlălei se vădesc zilnic: O limerime toabă de carte, care-și plimbă bagajul de cunoștință — acumulate deavalmă — pe margini de prăpăstii. Schimbarea neîncetată a programelor școlare, nu lasă nici o umbră de îndoială asupra adevărului, că învățământul dela noi și-a găsit încă matca singură, prin care să fi putut ajunge la li-manurile dorite.

O altă meteahnă a fost aceea, de a fi dorit să fie în toate vremurile în nota actualității, căznindu-se să se adapteze întru toate cerințelor sociale și să dea elevilor o instrucție exclusiv utilitaristă. Fără îndoială, nicăeri, ca și în Școală, nu se cere o mai fidelă adaptare către realitățile vieții. Școala, ca o emanație a vieții sociale în veșnică prefacere nu se putea înjpeni în formule stereotipe, ci trebuia să fină pas cu progresele ei, realizate în toate domeniile. *Greșala Școlălei însă a fost aceea de a fi capitulat în fața imperativelor morale!* Idealul moral, în educație, a fost abandonat, ceace obsearvă și Dl inspector școlar L. Ciobanu, când scrie: „Ea (Școala) nu poate da tipul de om cerut de societate, pentru că nu se întemeiază pe un ideal izvorât din viață, nu este o trăire în funcție de un ideal“ (Lucafăruș Nr. 11, 12/1938). Dar nu numai societatea este chemată să croiască calea, pe care trebuia s'o urmeze Școala — deși este

o creație, a ei —, dat fiindcă societatea, la un moment dat, se poate găsi pe un drum greșit, ci mai presus de toate, *idealurile eterne ale sufletului trebuie să călăuzească Școala de totdeauna*, prin negura necunoscutului

Deci, Școala nu poate să-și asume rolul de a fi numai o uzină de transmis cunoștințe, iar produsul ei, un bastard al societății, ci ea trebuie să devină acel atelier, care să frământă, dospescă și modoleze aluatul sufleteșc al copilului, după idealurile etice. Școala trebuie să instaureze, cu ajutorul moralei creștine, în sufletele limerimei, aceea disciplină și ordine internă, fără de care, o educație sănătoasă, nici să se poată concepe. În cuvântarea sa rostită la recepția dela Straja Țării, Dl. ministru al Educației Naționale Petre Andrei a stăruit asupra acestei chestiuni, citând pe marele pedagog Durkheim care, la rândul său, spunea: Educația morală se întemeiază pe o disciplină și ordine interioară. Școala trebuie să fie instare de a da societății elemente sănătoase, oameni de caracter cari să poată fine piept cu deplin succes tuturor tentațiilor vieții.

A avea „caracter“, însemnează a te elibera de influențele externe păgubitoare, a pune unitate în locul contradicțiilor, a birui toate formele lașității, a vedea în orice suferință un drum, care duce la biruință... (după Foerster: Școala și Caracterul). Ne întrebăm, dacă pe această treaptă a desăvârșirii morale se poate ajunge prin așa zisele „ipoteze științifice“, pe scara speculațiunei minții, ori pe alte căi. „Până acum, știința s'a dovedit a fi neputincioasă în aprofundarea formelor caracterului“ o spune Foerster. Ne îndoiim, pe de altă parte, că prin inducțiuni, deducțiuni, prin silogisme, dileme sau orice forme de raționamente vom izbui să împreună în conștiința cetățeanului de mâine înaltele idealuri etice. Cultura energiilor morale nu și poate găsi un teren mai propriu, decât în religie. Problemele vieții sufletești, fără îndoială, nu pot fi deslegate în chip fericit decât numai dacă li-se dă o soluție religioasă.

Religia creștină ne poate garanta biruința spiritului asupra materiei; ne poate elibera de influențele externe vătămătoare. Tot religia este în stare, ca în locul anarhiei sufletești, să introneze ordinea, disciplina și să redea omului tot echilibrul necesar. Prin religie se crează aceea ambianță prielnică desvoltării și înfloririi înaltelor virtuți creștine, pe cari trebuie să se

înțeleze și să se clădească orice educație serioasă. Cine — afară de Hristos — ne învață că prin faptele cele mai umile, prin suferință și privațiuni, se poate ajunge la biruință de sine — popas hotărîtor în drumul nostru către desăvârșire?!

În fine, tot Religia, vine și desleagă în chip așa de fericit problema cea mai obsedantă a minții omenestii: viața după moarte, legând faptele vieții pământești, ca lumea dincolo de moarte. A te integra într'o ordine spirituală, legându-ți faptele vieții pământești de o lume transcendentă, cu alte cuvinte, a te dăruia eternității, iată ceace poate constitui suprema garanție a unei educații morale solide, pe cari și o poate oferi numai Religia.

Din cele expuse reiese, că educația morală în Școală și chiar în afară de ea, trebuie să se sprijine pe factorul religios, singurul în stare de a înțelege sufletul omenesc în toată amploarea lui, a lămuri toate problemele. de cari el este frământat și prin aceasta a îndemna generațiile viitoare către zările luminoase ale unei vieți ordonate și fericite.

De acest adevăr pare să se fi sesizat și unele cercuri pedagogice dela noi, căci, iată, ce scrie între altele un eminent profesor, Dl. I. Nisipeanu, în ziarul „Curentul” din 1 Dec. 1938: „E lucru absolut sigur, că morala nu merge fără metafizică și religie” și mai departe: Așa dar, progresul etic, care condiționează riguros și pe cel social, nu e posibil, de cât dacă dăm spiritului o intuiție superioară, religioasă-metafizică, despre lume și viață”.

Pe noi nu pot decât să ne bucure asemeni constatări, mai ales că sunt făcute de cei mai reprezentativi exponenții ai vieții noastre școlare. Rămâne ca piatra din capul unghiului, pe care au nesocotit-o ziditorii de suflete, să fie așezată cât mai curând, la locul ce i se cuvine. Loznica Școlii românești de mâine trebuie să fie: *Inapoi la Hristos, cel mai mare pedagog al vremurilor!*

Grigore Nandriș:

Documente Românești în limba slavă din Mânăstirile Muntelui Athos (1372—1658). București, 1937.*

Dl Grigore Nandriș publică într'un volum o serie de documente românești scrise în limba slavă cari se găsesc la Muntele Athos. Ele au fost fotografiate de ilustrul bizantinolog Gabriel Millet, care i le-a încredințat spre publicare.

Documentele publicate de dl G. Nandriș sunt de o importanță deosebită, ele ne arată viața religioasă a Principatelor Române, relațiile ce le-au avut în domeniul religios Voevozii români cu Muntele Athos, danile ce le-au făcut începând cu sec al XIV-lea și până la 1/2 sec. al XVII-lea.

Introducerea prețioasă însoțită de explicațiile necesare cu privire la tehnica editării documentelor, limba documentelor (pp. 7—15), dl G. Nandriș lămurște o problemă mult discutată a vechei limbi slave, arată părerea unică a d-lui Ilie Bărbulescu, care-l zice „sârbo-macedoneană” sau „sârbo-slavă” (p. 8). Felul

Criteriul judecării de apoi

De: *Demian Tudor*

Sf. evanghelle din Dumineca lăsatului de carne cuprinde pericopa cu judecata de apoi, care constituie în sine una din fundamentale învățături ale eshatologiei creștine. E adevărat, că biserica, prin autoritatea ei sinodală ecumenică, nu s'a pronunțat într'un mod expres asupra acestei învățături dogmatice — cum a făcut-o cu altele — dar, cu toate acestea, din Sf. Scriptură și din scrierile Sf. Părinți ea este evidentă și destul de clară.

Ideea de judecată, pe care o va face Mesia, și care formează miezul pericopei, nu este însă o învățatură exclusivă a Noului Testament. O întâlnim foarte des întrebunțată în literatura apocrifă iudaică începând chiar cu veacul al III-lea a. Chr. și continuând până după căderea Ierusalimului, mai ales în apocalipsele apocrife, ca de pildă: a lui Baruch, Enoch etc. În mai toate aceste apocrife se scoate în evidență faptul că Mesia, deodată cu pășirea Lui în lume, va face judecata popoarelor. Această judecată va avea un caracter întru totul mozalic, având ca scop ultim exterminarea tuturor popoarelor — cu excepția celui iudeu — și restabilirea imperiului iudaic de odinioară.

Spre deosebire de acest fel de judecată din apocalipsele apocrife, în pericopa evanghelică ni se descrie o judecată mesianică, universală, a tuturor popoarelor, între cari desigur se înșira și poporul iudeu. a cărui încreștinare o presupune. „Și se vor aduna înaintea lui toate neamurile...” spune clar evanghelia.

O întrebare de căpetenie ce se desprinde din această pericopă evanghelică, atunci când căutăm să-i pădruim înțelesul, este: După ce criteriul vor fi judecate aceste neamuri, atunci când vor sta înaintea scaunului de judecată a Fiului Omului? Răspunsul îl găsim chiar în textul evanghelic; numai că pentru mulți el este o piatră de încercare și de aceea trebuie să fie lămurit cât mai deplin.

Din text se vede că judecătorul Atotdrept, atât celor de-a dreapta cât și celor de-a stânga, le enunță

în care expune problema limbii slave vechi ne face să credem, că dă o soluție clară în ceace privește discațiile de până acum cu privire la documentele din Principatele Române — stabilindu-se pentru cele din Muntenia, medio-slava de redacție bulgară curată la început, iar cu îndepărtarea secolului al XV-lea, influențele sârbești sunt mai vădite, fără a fi evident o limbă pur sârbească propriu zisă. (p. 9). În Moldova limba slavă a venit prin fillera rusă înțelegând prin acest termen întregul domeniu slav de răsărit (vellcorus, malorus, bialorus). Originea și structura acestei limbi spune dl G. Nandriș, sunt slave de sud, influențele locale i-au dat o înfățișare aparte fără să-i schimbe caracterul. (p. 12). Și mai departe se spune, că limba slavă din cancelaria Moldovei nu poate fi numită rusească, decât în senz istoric, anume ea fiind limba veche slavă scrisă cu transformările și influențele ce le-a suferit în fonetismul, morfologia și în vocabularul ei, în patria sau mai bine zis în patriile ei adoptive rusești, unde a funcționat ca limbă culturală... (p. 12).

După introducere și abreviațiuni urmează textele cu traducerea și cu toate notele geografice și paleografice necesare. Sunt rediate toate explicațiile

*) Fundația Regele Carol I, prețul Lei 180.

căvenita răsplată sau pedeapsă, după faptele săvârșite în decursul vieții pământești și cari fapte pot fi încadrate în rândul faptelor îndurării față de aproapele, sau, cu un cuvânt, ele constituiesc ceea ce noi numim astăzi *caritate creștină*. De aici urmează că, criteriul judecării universale nu este nici cel mozaic — legea — și nici cel creștin — credința — ci unul, cu o nuanță mai universală, umanitară — caritatea —, în care se cuprinde implicit atât legea cât și credința. Acest criteriu universal de judecată, este redat de sf. evanghelist Matei în 6 puncte esențiale:

1. „Am flămânzit și mi-ai dat de mâncat”; 2. „Am însetat și mi-ai dat de am băut”; 3. „Strălu am tost și m'ai primit”; 4. „Gol și m'ai îmbrăcat”; 5. „Bolnav... și m'ai cercetat”; și 6. „În temniță și ai venit la mine”. (Mt. 25, 35—36). Ele formează, am putea zice, tabela program, după care se va face judecata universală, primele cuprinzând o caritate de un grad mai inferior, ultimele una de un grad mai superior.

Punctele acestea ale criteriului carității, le întâlnim însă și în cărțile Vechiului Testament, ba chiar și în literatura păgână; de aici ar urma că ele nu sunt cu totul noi. Așa, de pildă, în profeția lui Isaia se spune: „Împarte pâinea ta cu cel flămând, adăpostește în casă pe cel sărman, pe cel gol îmbracă-l...” (cap. 58, v. 7) iar profetul Ezechiel scrie: „Celui flămând îi dă din pâinea ta și pe cel gol îl îmbracă cu haină...” (cap. 18, v. 7). La fel și celelalte idei, de a da să bea cuiva, de a vizita pe cei bolnavi etc., le întâlnim foarte des în scrierile profeților și în literatura apocrifă iudaică. Ce a adus atunci nou Mântuitorul când a enunțat aceste puncte ale carității? El le-a sintetizat, reducându-le la unul singur: iubirea față de aproapele, care-L reprezintă pe El însuși. Cu alte cuvinte, Mântuitorul a spiritualizat aceste reguli de binefacere, formând din ele un criteriu de judecată universală, și le-a lărgit sfera unde pot fi aplicate. Căci, câtă vreme, în lumea Vechiului Testament aplicarea acestora era îngrădită în sânul poporului iudeu, deodată cu venirea Mesiei, sfera lor de aplicare este lărgită, devenind astfel aplicabile tuturor

celor năpăstuți, pentru că toți sunt reprezentanții lui Hristos. „Intrucât ai făcut unuia dintre acești frați ai mei prea mici, mie mi-ai făcut...” răsună glasul Judecătorului.

Pornind dela această constatare, foarte mulți ne-am putea întreba: Cum de a fost exclusă credința din acest criteriu de judecată universală? Este oare caritatea unicul criteriu al acestei judecări? Răspunsul nu e greu de dat nici la această întrebare. În textul evanghelic se spune clar, că atât dreptii cât și nedreptii, adresându-se judecătorului, îi zic: „Doamne”; prin aceasta îi recunosc divinitatea, sau, cu alte cuvinte, își exprimă credința în divinitatea lui. Dacă mai adăodăm la aceasta și faptul că, în concepția creștină este un lucru în deobște experimentat, că faptele bune isvorăsc din credință, ajungem la concluzia că întrădevar, credința nu e exclusă din criteriul judecării universale, ci este presupusă, accentuându-se însă mai mult asupra carității. Cel care nu are o credință temeinică, nu poate face nici fapte bune, în speță, nu poate îndeplini întru totul regulile carității creștine. Se accentuează, prin urmare asupra faptelor, fără a exclude însă credința.

De cele de mai sus se poate conchide, că întrădevar caritatea este criteriul de bază al judecării universale. Nu putem însă afirma că Dumnezeu în nemărginita sa înțelepciune și în atotputința sa, ar fi îngădit în acceptarea celor drepti, sau respingerea celor păcătoși, numai pe baza ei. Dumnezeu este nemărginit și are putere nelimitată la această judecată. Un fapt cert însă rămâne: sunt nule în fața Judecătorului toate criteriile de viață creștină, fără caritate. Fără această, ele n'au valoare adevărată.

Colțul Preotesei (III)

Casa preoțească

Malcă Preoteasă,

O să-ți împlinesc cele două cereri, întrebându-te deacum forma epistolară și încercând să-ți arat în o serie de scrisori cum poate face apostolat și preoteasa

necesare cu privire la fiecare document în parte.

Interesant e documentul privitor la împărțirea Mitropoliei Țării Românești (p. 17), apoi documentele slavo-muntene (pp. 23—236) și cele slavo-moldovene (pp. 237—243) și un document dela boierul Aldea (p. 244). Regestele documentelor, în limba franceză (pp. 247—267), urmează indicele de persoane, de numiri geografice și de lucruri (pp. 273—297) și facsimilele unor documente caracteristice, înfășurite îndreptări și adăogiri (p. 311).

Documentul I. dela 1372 se referă la Mitropolia Ungrovlahiei. „Patriarhul din Constantinopol pe când trăia încă mitropolitul Ungrovlahiei Iachint, dimpreună cu sinodul său hotărâsc să împartă dieceza Ungrovlahiei în două părți. Peste partea a doua a fost numit mitropolit Antim. După moartea lui Iachint, patriarhul și sinodul numesc mitropolit, peste partea lui Iachint, pe călugărul Hariton dela Cutlumuș, care conduce această mănăstire întemeiată de domnul Munteniei. Antim rămâne mitropolit peste partea sa. Se hotărăște, în acelaș timp, ca mitropolitul Vidinului refugiat în Muntenia, să împartă, cât va trăi drepturile păstorești cu mitropolitul în a cărui dieceză se găsește refugiat. După moartea mitropolitului pribeag,

drepturile acestuia vor reveni mitropolitului Munteniei respectiv împreună cu scaunul din Amasia. Într'o notă finală mitropolitul Hariton imploră binecuvântarea lui Dumnezeu pentru voevozii cari vor ajuta mănăstirea dela Cutlumuș”. (p. 17.). Urmează documentul în limba slavă și traducerea lui în limba română.

E interesant și deosebit de frumos sfârșitul acestui document și pe care-l reproducem: „Și iarăși adevăresc aceasta eu întru Domnul nostru Isus Hristos, pe cine va alege Dumnezeu să fie mitropolit în țara Ungrovlahiei să fie ctitorul mănăstirii Cutlumuș și să o ajute cu zel ca și noi, iar mănăstirea să fie datoare să-l scrie în sfânta proscomidie ca ctitor și să-l cânte ca ctitor. Cine însă va strica scrisoarea mâinii noastre să-i fie răzbuunător sf. Schimbare la față a Domnului nostru Isus Hristos; cine însă va împlini acestea pe acelea să-l întărească Domnul Dumnezeu aici în veacul viitor, amin!

† Smeritul mitropolit al Ungrovlahiei Hariton. (p. 22). Unele documente de ale voevozellor nostril încep cu adevărate pagini de măreție religioasă, cu texte biblice potrivite intențiilor domnești, ele sunt demne de remarcat pentru stilul frumos în care sunt

Mi-ai pus înainte chestiunea unei Asociații a preoteselor. La București așa ceva a fost posibil, dar e peste putință să aduni preteșele din o eparhie. Nici nu e de dorit. Inchipue-ți că v'ați aduna și consiliul cu: prezidență, viceprezidență, secretară, casieră pentru încassarea cotizațiilor, comitet numeros, cu statute etc. Ce ar ieși dintr'o astfel de asociație? O altă grupare feministă, cu cereri nesfârșite de drepturi și beneficii.

Nu este nevoie de o asociație pentru a face apostolat. Acolo e *casa preotească*, această școală, unde preteasa e învățătoare. Aci se poate face *apostolatul intern*, pentru cei ai casei: soți, copii și slugi; și *apostolatul extern* pentru cei ce intră în ea.

Casa preotească este a doua biserică din sat, un adăpost al virtuților propovăduite în Casa Domnului. Celce intră în ea, vine cu sfială, știind că va găsi aci ceva din atmosfera bisericii.

Cât este de simplă o casă preotească! Câteva încăperi, nu prea spațioase, chiar lipsite uneori de lumină. Mobiliă simplă, uzată de vreme, dar pe pereți nelipsite icoane ale Mântuitorului și Maicii Domnului. Nici o urmă de lux și de moleșală. O sobrietate, însoțită de curățenie, par'că își grăește din toate unghiurile: „Nu avem aici cetate stătătoare, ci pe aceea ce va să fie o căutăm“ (Evrei 13 v. 14). Preotul e cel dintâiu care știe, că suntem călători în această lume. Adăpostul nostru de aci, locuința, nu e nevoie să fie împodobită peste măsură, spre a nu ne îngreua inima la despărțire, dar el trebuie să păstreze haina curățeniei, care simbolizează neprihănirea morală.

Este o înfrățire între interiorul casei și felul de viață a omului. Cineva a spus, că-l ajunge o aruncătură de privire în casa cuiva pentru a se convinge ce fel de oameni locuiesc în ea. Obiectele casnice sunt doar slugi ascultătoare, care vestesc gustul și confi-

nutul sufletesc al stăpânilor. O locuință murdară și desordonată este proba nedesmințită a unui dezecilibru moral. Alta, simplă dar curată și aranjată cu gust, vestește în graiul ei buna predispoziție a casnicilor pentru orice virtute.

Fă din casa ta, maică preoteasă, icoana sufletului tău, catedra de unde să binevestești credința ta. Voiu vorbi de altădată despre căminul preotesc, și atunci voiu arăta cum poți tu face aici apostolatul intern. Acum voiu aminti ceva în legătură cu apostolatul extern pe care-l face, chiar pe tăcute, casa preotească.

Am cunoscut o familie preotească, care în bucatărie avea o laviță veche, moștenită din moși-strămoși preoți, cu spetează din lemn sculptat. Lavița aceea a fost pentru mine cea dintâi carte de pastorală. Nu intra nimeni în casa aceea, care să nu fie poftit a șede pe laviță. Drumetul primea, șezând pe ea, de mâncare; omul din sat își spunea acolo necazul, încât eu cinsteam lavița cu cinstea cuvenită scaunului de mărturisire. Când se ridica de pe ea, săteanul ducea totdeauna un cuvânt de: înțelegere, mângăere sau un stat bun. Pleca dintr'un loc de refugiu, unde se odihniuse. M'am întrebat de mulțorii, care prin ce mijloace reușiseră familiile noastre preotești să se înlanțue atât de adânc în trecut de inima țărânului. Nici bogăție, nici știință prea multă, nici altă putere nu le-au stat la îndemână. Socot că numai acea *pastorație individuală, împărțită în casa preotească* le-au făcut iubite.

Un preot îmi spunea, că el a potolit totdeauna mânia cuiva, după ce-l poftea să șadă. Nervii omului se destindeau, iar cuvântul blând alunga și ultimul nor de pe cer. Țăranul învață cele bune în biserică și le completează apoi cu cele primite din casa preotească. Acolo vede el pilda cea vie.

scrise, așa de exemplu Voevodul Matei Basarab învolyește și confirmă mănăstirile Ivron dela Sf. Munte actul de închinare a mănăstirii Sf. Treime din jos de București și cu toate proprietățile ei pe cari le enumără 34 în total. Iată cum începe acest document dela 1649 din Târgoviște: „In Cartea Facerii Lumii a lui Moise într'adevăr scrie: așa grăește Domnul Adonai: ascultă, Israele, și îndeplinește poruncile mele, ca din câte veți agonisi în fiecare an să dați o zecime binecuvântărilor lui preoți, precum în lege mai înainte au poruncit sfinții apostoli și împreună cu el la fel de Dumnezeu putătorii părinți au povățuit spre ajutorul și spre facerea de bine a sufletelor noastre și ne-au lăsat nouă, cei din urmă copii ai lor, unii prin rugăciune și veghere de post, alții prin milostenie și prin pocăire să ne curățim de tot răul, cu toată credința să fim gata a asculta acel glas: veniți la mine toți câți sunteți ostăniți și împovărați și eu Vă voi liniști și larăși veniți binecuvântății părintelui meu și moșteniți împărția ce vă este gătită vouă dela facerea lumii... (p. 205).

Și acela care ar îndrăzni ca să strice cele lăsate de voevod, blestemul să-l alunge, apoi urmează întărirea documentului cu mărturiile boerilor celor mai de seamă: „Incă și blestem am pus, după petrecerea Domniei mele, care este moartea a toate liniștitoare, cine va ține sceptrul Ungrovlahiei să-l învețe Domnul Dumnezeu să întărească și să înnoiască, dacă va strica și va călca să fie de trei ori blestemat și proclamat de cei 318 părinți cari sunt în Nichea și să albe ju-

decata lui Iuda. Iată deci și martori am pus Domnia mea: pan Ghlorma, marele ban al Craiovei și pan Dragomir, marele vornic și pan Radul, marele logofăt, și pan Strole, marele vistiier“... (p. 215).

Documentele românești în limba slavă din mănăstirile muntelui Athos editate de dl Grigore Nandriș ne arată bogăția, mărinimozitatea, spiritul religios plin de jertfă al ortodoxiei din Principatele Române, începând cu sec. al XIV-lea — sec. XVII-lea.

Citirea lor ne face ca să înțelegem mai bine și mai ușor starea culturală a Principatelor Române — și mai ales ortodoxia creatoare de valori spirituale atât de splendid dezvoltată la Români.

Admirabil redactate cu toate observațiunile necesare pentru înțelegerea și utilizarea oricărui document — lucrarea poate fi întrebuințată atât de specialiștii limbilor slave, utilă în acelaș timp istoricului și teologului care se preocupă de trecutul Bisericii Române.

Profesorii de toate categoriile pot să le întrebuințeze documentele, ca lecturi instructive la istoria națională ca și la cea bisericească ortodoxă română.

Documentele românești în limba slavă din mănăstirile muntelui Athos publicate de dl Grigore Nandriș întregesc colecțiile documentelor noastre slave, editate de specialiștii români.

Atât din punct de vedere al fondului cât și al formei, lucrarea dlui G. Nandriș se prezintă în condițiuni escelente, de aceea trebuie să amintim toată bucuria noastră și față de Fundația Regelui Carol I. care a publicat-o. Prof. Constantin Rudneanu.

Nu cârți, maică preoteasă, că nu ai casă încărcată de confort și lux. O locuință simplă, curată, gătită cu osteneala mâinilor tale, e un cuib binecuvântat care te predispune la un fel de gândire simplă, dar și la o viață morală. Haina cea de mătăasă, mobilă cea scumpă și podoabă cea de preț nu suferă liniștea singurătății neprihănite, fiindcă asupra lor apasă blestemul mândriei. Ele se cer mereu arătate și laudate, ducând pe atâția la pierzare.

Știu că și casa ta este simplă și sărăcicioasă, în care gustul și curățenia înlocuiesc luxul. Nu uita că și calea virtuților este aspră, dar icoana raiului se oglindește mai curând deasupra casei tale, decât a palatelor dela oraș. Cuibul tău este oaza păcii. Stâlpii lui sunt înfișii în stânca iubirii pentru soțul și copiii tăi, iar acoperișul lui este cerul credinței. „Unde este iubire acolo e pace; unde este pace acolo-i Dumnezeu; unde este Dumnezeu acolo nu e lipsă de nimic” — zice un proverb german.

Vezi, maică preoteasă, pentru ce a fost de lipsă să-ți scriu, înainte de toate, despre casa preotească.

Preotul bătrân.

Despre ce să predicăm?

19 Februarie. Duminica lăsatului de brânză. Sf. evanghelie de azi, conține mai multe lucruri mântuitoare de suflet. Ne vorbește despre iertare, despre post și despre adunarea de avuții. (Mat. 6₁₄₋₂₁). De altfel și dela versul 21 încolo sunt lucruri de aceeași însemnătate și ne-am hotărât a le trata pe fiecare separat.

Azi vom vorbi numai despre iertare și foloasele ei.

Omul de caracter, cu suflet nobil se cunoaște după puțința de a ierta, de-a trece cu vederea ceea ce-l greșește altul.

Nota distinctivă a sufletelor superioare este posibilitatea de-a fi îndurător, iar îndurarea se manifestă în uitarea și iertarea ofenzelor, ultragiului suferit. Dimpotrivă, ura și mânia, denotă o decădere morală, o duritate sufletească.

Sufletele distinse cari acopăr cu aripile iertării scăderile altora, se văd și se simt. Oamenii le cunosc. Cu atât mai vârtos cunoaște și răsplătește Dumnezeu, pe oamenii cari își trăiesc viața în duhul iertării.

Dar vai aceluia care zice: „N'am să iert nici odată”. Cum poate aștepta un astfel de om, ca Dumnezeu să-i ierte, câtă vreme iertarea din partea lui Dumnezeu este în raport direct cu iertarea pe care noi o acordăm aproapelui nostru.

Iertarea este de două feluri, cari diferă foarte mult unul de altul.

1. Iertarea sinceră, fără condiții, fără niciun gând ascuns, nobilă, sublimă, care nu ofensează adversarul chiar atunci când e vinovat.

2. Iertarea care dictează adversarului condiții umiltoare, aducătoare mai curând de neliniște și tulburare, decât de pace și bună înțelegere.

Cel ce în sensul acesta din urmă înțelege să ierte, nu face altceva, decât să se înșele pe sine, pe Dumnezeu și legea iubirii divine, iar sufletul lui rămâne sterp de mângăerile binefăcătoare ale iertării.

În schimb, un răspuns blând, o vorbă bună, de multeori salvează sufletul și fericirea vieții

Cel care iartă este totdeauna — chiar și trupește — mai viabil decât cel care nu iartă, deoarece ura este cea mai mântuitoare boală care există, pentru suflet și trup deopotrivă.

Să iertăm deci, să fim nobili la suflet, mărinimoși față de cel ce greșesc, risipitori în iertare. Pildă de urmat avem pe Mântuitorul. (Luca 23₃₄). Să-L urmăm și să iertăm tuturor toate pentru înviere. Pentru învierea noastră mai ales.

„Frați mei din cealaltă strană“?

„Un decret istoric” — pus în ghilemele — ni-l înfățișează „Vestitorul”, organul episcopiei unitele dela Oradea (pag. 160), scriind, cum episcopul Dr. Demetriu Radu, la 23 Noembrie 1918, — deci înainte de 1 Decembrie! — orânduia, ca în școlile dela Beluș să se restabilească limba de predare românească. Frumos și bine, și nimic de zis împotriva, din partea unei biserici, ca cea „unietă (fără virgulă!) cu menire așa de sublimă în viața neamului” și care „are pagini glorioase (iarăși fără virgulă) cari sunt pildă vie a patriotismului ce o anima și o încălzea în trecut ca și azi” etc.

Decât, că asta au făcut-o și alții; și trebuia și putea să se facă, deoarece trosnise baraca austro-ungară.

Și încă ceva, din partea locului, dela Beluș — o mărturie din condelul unui profesor belușan: care scria, la 7 Aug. 1877, lui Gh. Barițiu la Sibiu, următoarele: „În planul de învățământ... nu se spune care e limba institutului; deci Ți-o șoptesc, în toate clasele geografică și istorică se propun ungurește, din manuale ungurești... Limba ungară din a 3 clasă se propune ungurește...” Mai mult vom cita de altă dată. Pentru acum, cităm numai atât, pentru a înfrunta o laudă — goală!

Cine nu ne crede, poftescă, citească, scrisoarea originală a profesorului Teodor Roșu, în corespondența lui Gh. Barițiu: Volumul Manuscrise, al Academiei Române: 1007, fila 197.

Cronică

Dela Ortodocșii din Ucraina-Carpatică

Coreligionarii noștri ruteni din Cehoslovacia de ieri ajunseseră la o situație convenabilă sub raport religionar, dându-li-se posibilitatea de a și revizui legăturile duhovnicești, silnice, create de politica statului ungar, și de a-și reînfrîpa biserica străbună, ortodoxă, în continuu progres în cursul celor două decenii de libertate religioasă. Rutenii ortodocși din ținutul subcarpatic își au legăturile cu Biserica ortodoxă sârbă și cu patriarhul dela Beograd. Acum în urmă, Biserica lor număra peste un milion și două sute de mii de suflete — progres ce dădea de gândit în tabăra adversă. Ei au obținut, nu de mult, un chiriarh propriu, în persoana arhimandritului Vladimir Raici dela Beograd, cu scaunul episcopesc în Muncacevo sau Muncaciul de pe vremuri, după care se numia și episcopia unietă.

În mijlocul recentelor frământări, de pe urma cărora frontiere ceho-slovace au fost îngustate în favorul statelor împrejmuitoare, relevăm faptul concomitent

cu acele împrejurări, că Uniunea rutenilor ortodocși din Cehoslovacia, pe care o formată Rutenii, s'a ridicat hotărât împotriva plebiscitului pe care l cereau Polonii și Maghiarii, contând ca, pe calea plebiscitului să și întindă frontierele în paguba Rusiei-subcarpatice. Pelângă motive de ordin politic era în joc, în mod logic și firesc, și un motiv de ordin religios din partea Polonilor și Maghiarilor, prigonitori de totdeauna ai Ortodoxiei.

Stârșitul politic al lucrurilor îl vedem realizat prin întinderea frontierelor celor două state cu vechi tradiții de agresiune catolicizantă, cari doreau mai mult decât atât: o frontieră comună, prin totala înghițire politică a teritorului Rutenilor redeșteptați la conștiința trecutului lor de Biserică ortodoxă

Mai poate cineva spune, că nu și astăzi se duce, în fronturile politice, o luptă aprigă împotriva Ortodoxiei? și că motivul religios antiortodox n'a jucat oarecare rol în evenimentele, cari s'au succedat pe teritoriul coreligionarilor ruteni ortodocși din Cehoslovacia?

Deaci n'colo, suntem siguri că, dupăce, prin recenta strămutare a frontierelor, sediul episcopiei ortodoxe rutene dela Muncaciul a ajuns să facă parte din Ungaria cea atât de fanatic sub raport politic, soarta coreligionarilor ortodocși din partea locului va deveni mai aspră.

Dar, în aceeași vreme, avem toată nădejdea, că conștiința ortodoxă-ruteană, trezită odată și îngrădită în o organizație bisericească proprie, și cu un episcop național și ortodox în frunte, va avea tăria de a rezista tuturor ispitelor și va merge înainte, biruitoare, pe calea revendicărilor duhovnicești-naționale, cari numai în Biserica ortodoxă și le pot realiza mai cu înlesnire.

E aceeași psihologie și același dublu proces, de revendicări și de reculegere sufletească și națională, pe care l întrezărim biruind în viitor apropiat și în Maramurașul românesc, asupra prigonitorilor de ieri, cari nu au depus încă armele față de noi.

Doar, nu'nzadar, și'n Maramurașul românesc, ca și în părțile rutene de mai la nord și nord-vest, ne-a păscut aceeași primejdie disolvantă, a catolicismului unguresc sugrumător, care, în ipostas polono-catolic a nenorocit pe Rutenii din nordul Carpaților, — strangulați și uniți și alții de puterea politică de stat prin legământul zis „unire” cu Roma, care propriu vorbind era și o aservire față de stăpânirea politică ungurească.

„Bravura” baptistă dela Târnavă — așa trebuia intitulată informația gazetelor locale despre cazul din aceea comună, unde baptistul Gheorghe Raț și-a ucis cu săcurea pe propriul său tată. Ticătosul fiu, cu soția sa, trăiau amândoi în aceeași casă cu tatăl lor Petru și cu soția acestuia, care era și ea baptistă. Cei trei „bapțiști” erau mereu în ceartă cu capul familiei, care se ținea tare pe poziția sa de ortodox. E știut deja că, acum un veac, ce aprigă apărare au făcut Rășeștii din Târnavă față cu propaganda unieștilor, împotriva du-se și autorităților politice. Cele două femei, nora și soția victimei, l-au agitat în cele din urmă pe îndobitocitul fiu, să și ucidă părințele cu toporul, tăindu-i gâtul. „Iată o bravură baptistă, unde duce stăpânirea diavolului, unde duc sectele!” exclamă informatorul nostru din Târnavă. Publicăm cu scârbă acest act de satanică bravură.

„Botezul evreilor” — e un punct din prima pastorală a noului episcop r. cat. de Alba-Iulia, Aron Marton. În pastorală se stabilește, pentru evreii cari aspiră la Creștinism, catehument de un an. Ca normă se fixează următoarele: Să fie primiți, toți, cu bunăvoință, dar botezul să li se administreze numai dacă preoșii sunt convinși în mod pozitiv de curăția cugețului catehumentului, deoarece nu poate fi admis principiul, ca d'abia numai nepoșii să li devină creștini adevărați. Nu e de ajuns, deci, numai cunoașterea câtorva rugăciuni, ci întreagă prefacerea interioară a catehumentului, care spre acest scop va fi instruit, jumătate de an, în cunoașterea teoretică, iar în a doua jumătate de an în cunoașterea practică a Creștinismului. Se mai cere, în prealabil de botez, aprobarea episcopului, iar după botez o specială purtare de grijă din partea preotului.

Norma dată e în spiritul Bisericii. O facem cunoscută, pentru obștească orientare și la noi, lipsindune, cum credem a ști, o normă mai de rigoare în cauză, până acum.

Informațiuni

I. P. Cuv. Sa arhim. Dr. I. I. Suciul, cum am spus-o a suferit, îndelung și greu, în unul din sanatoarele din Arad. Ceice mereu au înălțat rugăciuni pentru I. P. C. Sa, dupăcum îndemnasem și noi, vor afla acum cu plăcere, că părintele profesor, deja de câteva săptămâni se află la domiciliu, în continuă reconvalescență. Vestim, tuturoara, cu plăcere pornirea pe însănoșare.

Apóstolat mirenesc. Pentru sprijinul moral acordat preoșimei noastre în acțiunea de stărpire a concubinatelor, Episcopia Aradului a exprimat mulțumiri Domnilor: *Ilarie Fărcaș* notar în *Iosășel*; plul. de jandarmi *Vornicu* din *Zimbru*; *Toma Mihuța* notar în *Vârfurile*; și *Onoriu Costin* notar în *Crocna*; cari s'au dovedit buni fii ai Bisericii și conștiincioși slujbași ai Statului prin apostolatul mirenesc ce-l îndeplinesc. Am dori să putem înregistra cât mai multe nume onorabile de felul acesta.

Introduceri de preoști: În 8 Ianuarie a. c., a preotului Gheorghe *Păușanu*, la parohia *Șiclău*, și în 5 Februarie a. c. a preotului Nicolae *Lipovan*, la parohia *Grăniceri*, amândouă în protopopiatul *Chișineu-Crtș*. Introducerile în servicii le-a făcut P. C. Sa părintele protopop *Petru Marșieu* al *Chișineului*.

Dela Aradul-nou aflăm următoarele: Duminecă în 22 Ianuarie a. c., credincioșii noștri de acolo au avut fericita ocazie să asculte în biserica din loc frumoasele răspunsuri ale corului „*Armonia*” din Arad. Ei sunt foarte bucuroși a mulțumi pentru acest frumos gest desinteresat și pentru propaganda ortodoxă și românească desfășurată cu aceea ocazie.

Credincioșii coloniști tot de acolo au dăruit Sfintei biserici un prapore în valoare de lei 3500, care a fost sfințit și dat destinației, Duminecă în 22 Ianuarie a. c.

Dumnezeu să primească jertfa lor.

Poșta Redacției

Păr. Traian Ilie, Ficătari: Redacția, n'a primit abonamentul, care spus, că dânsul i-l ai trimis. Deci chitanța cerută nu ți-o poate da redacția. Asemenea chestii nu se țin de redacție, ci de administrație — vorbă veche și lămurită din partea noastră. Deci reclamă, bani ori chitanță, deacolo unde ai trimis abonamentul.

Păr. Mel. Șora, Timișoara: Recensia asupra lucrării părintelui profesor V. Vlăduceanu despre *M-reă Bodrog* o restituim, în mod excepțional, ca să poată fi publicată aiurea. De nu aveam deja culeasă nota noastră bibliografică în cauză, am fi publicat-o bucuros. Dar așa frumoasă apreciere merită să fie găzduită aiurea. Două bibliografii în aceeași cauză nu putem publica.

Nr. 1041/1939.

Comunicat

Venindu-Ne la cunoștință că unele parohii sunt citate pe la tribunale, unde Contenciosul Ministerului Educației Naționale le-a făcut proces *pentru transcrierea pe parohie a dreptului de proprietate asupra edificiilor fostelor școli confesionale*, invităm pe P. C. Preoți ca în toate cazurile să se adreseze *D-lui Dr. Cornel Iancu, jurisconsultul eparhiei noastre* (Arad, str. Meșianu Nr. 2), care le va apăra cauza, dându-le toate instrucțiunile necesare.

Arad în 7 Februarie 1939.

† Andrei
Episcop,

Nr. 680/1939.

Comunicat

Se aduce la cunoștință publică, că *Constantin Lelea* numit administrator parohial în Chișoros (Jugoslavia), pentru grave delikte disciplinare, a fost caracterisit și prin urmare scos din rândul clericilor.

În urma acestei pedepse definitive, numitul pierzându-și calitatea de cleric, nu va mai putea ocupa nici o funcțiune preoțească.

Arad în 3 Februarie 1939.

Episcop,
† Andrei

consilier ref. eparhial.
Pr. Givulescu

Nr. 1132/1939.

Comunicat

Atragem atențiunea P. C. Preoți asupra faptului că *Duminică, 19 Februarie c.* la sf. liturghie trebuie scoase agnețele *liturghile înainte sfințite*, a căror săvârșire este *obligatorie* în toate parohiile din eparhie în decursul postului *Invierii Domnului*.

Deasemenea se vor sluji în toate bisericile:

Miercuri seara între orele 6-7: *Paraclisul Maicii Domnului*; iar
Vineri seara: *Acatistul Domnului nostru Iisus Hristos*.

Arad în 10 Februarie 1939.

† Andrei,
Episcop.

Publicațiune de concurs

Se aduce la cunoștința pictorilor autorizați și celor interesați că *Parohia Ort. Română din Timișoara-Cetate* publică concurs pentru lucrările de pictură interioară și exterioară (frescă, tempera, ulei, mozaic, vitrouri și falanță), mobilier, tâmplă și poleitul cu aur ce urmează a se executa la catedrala din aceasta localitate.

Condițiunile de concurs, ofertele tip și caetul de sarcini, privind aceste lucrări, se află la dispoziția concurenților, la oficiul protopopesc din Timișoara IV, Str. Mircea Vodă 5. Termenul de concurs expiră la 31 Martie 1939, până la care dată concurenții conformându-se condițiunilor din caetul de sarcini, vor înaluta ofertele, oficiului protopopesc ort. rom. din Timișoara.

Timișoara, la 28 Ianuarie 1939.

președintele cons. parohial:
Dr. Patricle Țucra, protopop

Publicațiune.

Consiliul parohial ort. rom. din *Secușglu*, publică licitație minuendă, pentru repararea externă a sfintei biserici. Licitatiia se va ținea în 5 Martie 1939, ora 11 în localul școlii de lângă sfânta biserică.

Licitatiia se va ținea în conformitate cu legea Contabilității publice.

În caz, că licitatiia din 4 Martie 1939 ar rămânea fără rezultat, se fixează termen nou pe ziua de 19 Martie 1939, la aceeași ora și în acelaș local. Planul și devizul de cheltuieli aprobat de Ven. Cons. Eparhial cu Nr. 7548/1938 se poate vedea în orice zi la oficiul parohial.

Consiliul își rezervă dreptul de a încredința lucrările acelui participant în care are mai multă încredere, fără considerare la rezultatul licitației.

Consiliul parohial

Licitațiune minuendă.

Conform rezoluțiunii Ven. Cons. Ep. nr. 10.421/1938, prin aceasta se fixează licitațiune minuendă, pentru renovarea sf. biserici, din parohia: *Rănușa* (prot. Buteni) pe ziua de 26 Februarie 1939 ora 2 d. m. în localul școlii primare din Rănușa.

Condițiunile și devizul se pot consulta, la of. parohial Rănușa.

Consiliul parohial.

Nr. 324 | 1939.

Concurs

Consiliul eparhial ort. rom. din Arad publică concurs din oficiu *cu termen de 30 de zile* dela prima apariție în organul oficial „Biserica și Școala”, pentru îndeplinirea parohiei a doua reactivată din Mișca, protopopiatul Chișineu-Criș, care se compune din 200 numere de case, începând cu Nr. casei 198.

Beneficiile împreunate cu acest post de preot sunt:

1. Folosința seslei parohiale, care constă din 32 jugh. cad. pământ.
2. Stolele legale.
3. Ca răscumpărare de bir 4 jugh. cad. pământ din parcelele 1180 și 1181, din local. numit „Sălci”.
4. Drept de pășunat pentru 24 vite mari.
5. Salar dela Stat.

De casă pentru locuit se va îngriji deocamdată preotul.

Parohia este de *clasa I-a (intâia) rurală*.

Preotul ales va servi în Dumineci și sărbători și va predica ordecâteori va fi de rând. Va catehiza la salele și clasele unde va fi împărțit de autoritatea sa superioară.

Va suporta achitând regulat toate impozitele către Stat și comună după întreg beneficiul său preoțesc.

Concurenții la acest post de preot se vor prezenta în vre-o Duminică sau sărbătoare — având în prealabil avizul protopopului — în Sf. Biserică din Mișca, pentru a-și arăta dexteritatea în serviciu, oratorie și cântare și a face cunoștință cu credincioșii, conformându-se strict dispozițiilor din art. 33 al Regulamentului pentru parohii.

Cererile însoțite de actele justificative, se vor înainta Ven. Consiliu eparhial în termenul concursual, îndatorându-se concurenții a cere în prealabil autorizația și binecuvântarea Prea Sf. Sale Părintelui Episcop eparhial de a putea concura la parohie.

Dat în ședința Consiliului eparhial dela 17 Ianuarie 1939.

† Andrei,
Episcop.

Pr. Givulescu
consilier referent eparhial

Nr. 325/1939.

Concurs

Consiliul Eparhial ort. rom., publică din oficiu concurs *cu termen de 30 zile* dela prima apariție în organul oficial „Biserica și Școala”, pentru îndeplinirea parohiei a doua reactivată din Cînteii.

Beneficiile împreunate cu acest post de preot sunt:

1. Sesia parohială în estensiunea ei de astăzi.
2. Stolele legale.
3. Birul preoțesc legal.

4. Salar dela Stat.

De locuință se va îngriji deocamdată noul preot.

Parohia este de *clasa I-a (intâia) rurală*. În lipsa candidaților de cl. I. însă, se vor admite și concurenții cu *calificație preoțească de clasa II-a (a doua)*.

Preotul ales va servi în Duminici și sărbători și va predica ori de câte ori va fi de rând. Va catehiza la salele și clasele unde va fi împărțit de autoritatea sa superioară.

Va suporta achitând regulat toate impozitele către Stat și comună, după întreg beneficiul său preoțesc.

Concurenții la acest post de preot, se vor prezenta în vre-o Duminică sau sărbătoare, — având în prealabil avizul protopopului, — în Sf. Biserică din Cînteii, pentru a-și arăta dexteritatea în serviciu, oratorie și cântare și pentru a face cunoștință cu credincioșii, conformându-se strict dispozițiilor din art. 33 al Regulamentului pentru parohii.

Cererile însoțite de actele justificative, se vor înainta Ven. Consiliu Eparhial în termenul concursual, îndatorându-se concurenții a cere în prealabil autorizația și binecuvântarea Prea Sf. Sale Părintelui Episcop eparhial de a putea concura la parohia vacantă.

Dat în ședința Consiliului Eparhial dela 17 Ianuarie 1939.

† ANDREI
Episcop

P. Givulescu
consilier ref. eparhial

1-3

Nr. 197/1939.

Concurs

Pentru îndeplinirea parohiei I vacante din Comlăuș se publică concurs din oficiu *cu termen de 15 zile, adică pe data de 28 Februarie a. c.*

Parohia este de *clasa I (primă)*.

Venitele acestei parohii sunt:

1. O sesiune de pământ în estensiunea ei de azi, cu dreptul de pășunat.
2. Patru cănepiști aparținătoare sesiunii parohiale.
3. Locuință în casa parohială.
4. Răscumpărare de bir și stole Lei 840 anual.
5. Întregirea dotațiunii dela Stat, pe care parohia nu o garantează.

Noul preot va catehiza, fără altă remunerație, clasele primare de stat, la care va fi repartizat și va achita toate impozitele după beneficiul parohial.

Cererile de concurs, însoțite de actele justificative, se vor înainta Consiliului eparhial în termenul concursual.

Arad din ședința Consiliului eparhial dela 7 Februarie 1939.

† ANDREI
Episcop

P. Givulescu
consilier referent eparhial

1-2